

Андрієвська Людмила Олексіївна
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін,
адвокат

МЕДІАЦІЯ – НОВЕЛА У ВИРІШЕННІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ

Традиційною формою захисту прав та інтересів громадян, юридичних осіб для вирішення цивільних, трудових, сімейних, господарських та інших спорів є звернення до суду. Судова форма захисту, в основу якої покладено змагальний процес, була і залишається провідною. Проте, в практиці багатьох країн закріпились інші механізми вирішення спору, а саме медіація. Чітке законодавче визначення основних понять є однією з головних передумов дієвості законодавства. При розгляді питання поняття медіації, насамперед, слід зазначити, що вона є міждисциплінарним явищем, яке обумовлює відсутність єдиного підходу до її визначення.

У загальному тлумаченні термін «медіація» походить від латинського «mediatio» і означає посередництво. У свою чергу, останнє визначається «Новим тлумачним словником української мови» як «1. Сприяння у становленні або здійсненні ділових контактів, торговельних, дипломатичних та ін. зносин між ким-, чим-небудь; допомога у налагодженні спілкування між ким-небудь... 2. Сприяння примиренню кого-небудь, встановленню миру між ворожими державами» [1, с. 605–606].

Розглядаючи медіацію як правове явище, С.І. Калашнікова вказує на наявність двох основних підходів до її визначення. Перший підхід, означений дослідницею як концептуальний (теоретичний), полягає у розкритті поняття медіації через основні цілі, завдання та принципи вирішення спору, яке провадиться за участі третьої незалежної особи. Другим, описовим (практичним) підходом розтлумачується і визначається зміст процедури проведення медіації [2, с. 14–15]. Тобто фактично йдеться про широке та вузьке визначення медіації.

Такий саме підхід до визначення медіації пропонується і В. Самохваловим, який розглядає медіацію одночасно і як «процес розв'я-

зання конфлікту, в якому незалежна третя сторона, що називається медіатором або посередником, сприяє добровільній взаємовигідній згоді під час вирішення спору між сторонами конфлікту», і як «метод вирішення спорів, за яким незалежна третя особа (медіатор) допомагає сторонам дійти прийняттого варіанта вирішення спору, сприяючи їх порозумінню, вносячи ясність в узгоджені та спірні питання, допомагаючи їм зрозуміти позиції одна одної, пропонуючи варіанти врегулювання тощо» [3, с. 176].

Аналіз юридичної літератури також показує, що значна кількість дослідників пропонує розглядати визначення медіації у міцному зв'язку з поняттям переговорів. Так, Н. Бондаренко-Зелінська вказує на синонімічність понять медіації та посередництва та зазначає, що вони являють собою «переговорний процес, що здійснюється за допомогою незалежної сторони – кваліфікованого посередника (медіатора)» [4, с. 180].

З'ясування поняття цивільно-правової медіації пропонує О.В. Коробкін, розглядаючи її як альтернативний вирішенню судом конфіденційний спосіб вирішення цивільно-правового спору та налагодження взаєморозуміння між його сторонами, за якого вони за власною волею роблять спроби за допомогою медіатора виробити та ухвалити рішення, здатне як найвдаліше задовольнити інтереси обох сторін спору, тобто вирішити його [5, с. 154].

Не можна залишити поза увагою також поняття медіації, яке міститься в Директиві № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах (далі – Директива ЄС про медіацію) розкриває поняття посередництва, вказуючи, що це «організований процес, яку б назву він не мав, у якому дві або більше сторін намагаються добровільно досягнути вирішення свого спору за допомогою посередника» [6].

Ознаками медіації є: мета медіації – вирішення спору та розв'язання конфлікту. По-друге, досягнення зазначеної мети відбувається за участі незалежної третьої нейтральної особи – медіатора.

Законодавче визначення медіації сьогодні міститься лише у Наказі Міністерства соціальної політики України від 3 вересня 2012 року

№ 537 «Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати»: «посередництво (медіація) – допомога у врегулюванні конфліктів; ведення переговорів; опрацювання шляхів та умов розв'язання конфлікту» [9].

В проєкті Закону України «Про медіацію» № 3665 пропонувалось визначити медіацію як «альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу за участі медіатора досягти згоди для вирішення їх спору» [7].

У свою чергу, у проєкті Закону України «Про медіацію» № 3665–1 міститься визначення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору) шляхом переговорів за допомогою одного або декількох посередників (медіаторів) [8].

Позитивним моментом у визначенні медіації, що пропонується проєктом Закону України про медіацію № 3665, є вказівка на місце медіації в системі вирішення спорів. Водночас сама редакція визначення потребує редагування. Зокрема, це стосується визначення медіації як способу, а не методу вирішення спору.

Отже, медіація – це самостійний альтернативний спосіб вирішення цивільно правових спорів за допомогою незалежної особи – медіатора.

Література

1. Новий тлумачний словник української мови: в 4 т. Уклад. В.В. Яроменко, О.М. Сліпушко. К.: Аконт. 1998. Т. 3. 928 с.

2. Калашникова С.И. Медиация в сфере гражданской юрисдикции: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.15 «Гражданский процесс, арбитражный процесс». Екатеринбург. 2010. 258 с.

3. Самохвалов В. Медіація як інститут відносного й примирного правосуддя. Перспективи застосування альтернативних способів вирішення спорів (ADR) в Україні: матеріали II Львів. міжнар. форуму (Львів, 26–29.05.2009). Львів: Львів. держ. ін-т новіт. технологій та управління ім. В. Чорновола. 2009. С. 175–178.

4. Бондаренко-Зелінська Н. Медіація: можливість запровадження в цивільному процесі України. Перспективи застосування альтернативних способів вирішення спорів (ADR) в Україні: матеріали II Львів.

міжнар. форуму (Львів, 26–29.05.2009). Львів: Львів. держ. ін-т новіт. технологій та управління ім. В. Чорновола. 2009. С. 179–182.

5. Коробкин А. В. Понятие и принципы гражданско-правовой медиации. Человек: преступление и наказание. 2011. № 3.–С. 153–156.

6. Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах від 21.05.2008 URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95

7. Проект Закону України Про медіацію (реєстрац. номер 3665 від 17.12.2015) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463.

8. Проект Закону України Про медіацію (реєстрац. номер 3665–1 від 29.12.2015) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57620.

9. Наказ Міністерства соціальної політики України від 03.09.2012 № 537 «Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати» URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1614-12>

Ключові слова: цивільний процес, медіація, альтернативний спосіб, вирішення спорів, медіатор.

Ключевые слова: гражданский процесс, медиация, альтернативный способ, разрешение споров, медиатор.

Key words: civil process, mediation, alternative method, dispute resolution, mediator.

Мартинюк Євгеній Ярославович

Центральноукраїнський державний педагогічний університет ім.

В. Винниченка,

аспірант кафедри державно-правових дисциплін та

адміністративного права

ДВОХАСПЕКТНИЙ ПІДХІД ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СВІТЛІ КОНЦЕПЦІЇ ПРИРОДНОГО ПРАВА

Запорукою успішного вирішення будь-якої вузько-спеціалізованої правової проблеми є аналіз її через правову парадигму. Ще фундатор теорії лібералізму Шарль Луї де Монтеск'є відмічав, що «якщо принципи правління зіпсовані, самі найкращі закони перетворюються